

Plac Rapackiego

W sensie urbanistycznym ten plac jest bardziej skwerem niż placem. Powstał w miejscu średniowiecznych murów obronnych, zburzonych w latach 1888-89. Uporządkowany i ukształtowany dopiero w okresie międzywojennym. W 1931 r. bezimienny dotąd teren nazwano Placem Bankowym. W tym czasie miejsce to stało się centralnym węzłem komunikacyjnym, którego główną oś stanowiła Al. 700 lecia Torunia.

Podczas II wojny światowej plac nosił nazwę Horst-Wessel Platz, na cześć niemieckiego nazisty.

Po II wojnie plac otrzymał imię Mariana Rapackiego (polski działacz spółdzielczy i niepodległościowy, prezes Związku Spółdzielni Spożywców „Społem”). Był ojcem Adama – ministra spraw zagranicznych w latach 1956-1968.

Jedyny na tym placu pomnik odsłonięty 15 lutego 1973 r., autorstwa Józefa Kopczyńskiego, symbolizuje układ heliocentryczny – Sol omnia regit (Słońce rządzi wszystkim).

Ilustracja 1: Fot: Ewa Bajraszewska

Pl. Rapackiego 1

Ilustracja 2: "Toruńskie Tramwaje" wyd. Toruń 2009

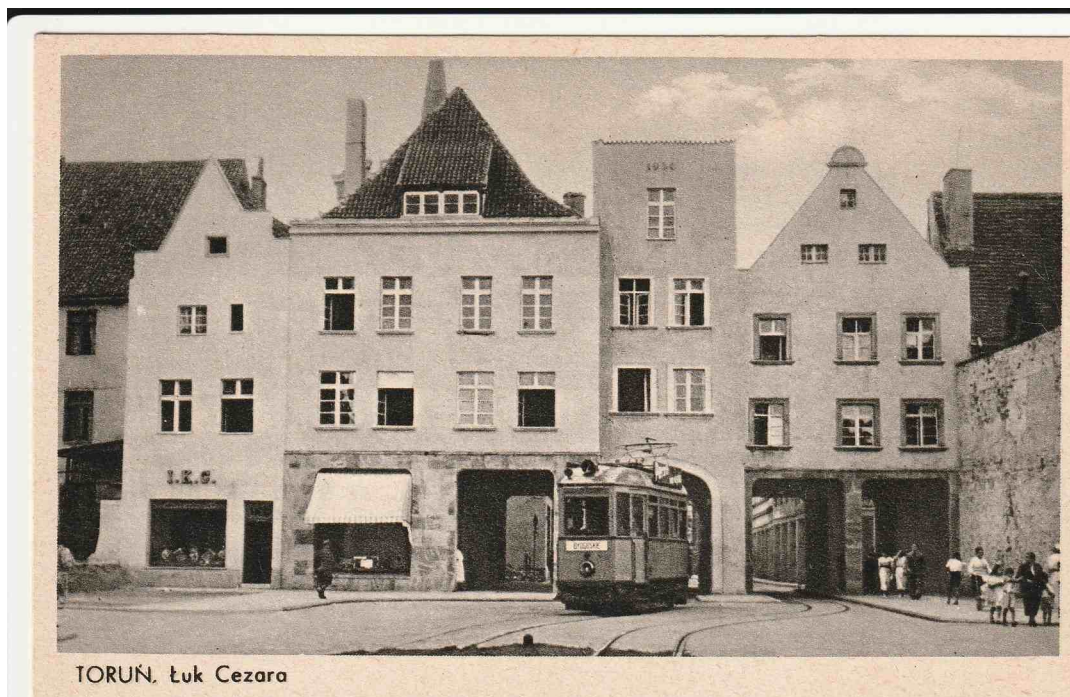
Ilustracja 3: "Toruńskie Tramwaje" wyd. Toruń 2009

Dawny Bank Rzeszy, dzisiaj Collegium Maximum. Został zbudowany na działce po zniwelowaniu murów i zasypaniu fosy, stąd ulica obok nosi nazwę Fosa Staromiejska (wcześniej ul. Rowowa). Projektantem został młody berliński architekt Julius Habicht, którego bank w Toruniu był jednym z jego najlepszych projektów. W styczniu 1904 r prace budowlane rozpoczęło przedsiębiorstwo Knoch & Kallmeyer z Halle. Budynek stylem nawiązuje do niderlandzkiego renesansu. Zbudowany na planie prostokąta, trzykondygnacyjny gmach pokryty wysokim, strzelistym, dwuspadowym dachem. Elewacja południowa z portalem wejściowym ma niezwykle bogato dekorowany szczyt, zwieńczony figurą Fortuny(rzymskie bóstwo szczęścia i nieszczęścia), 2,90 m wysokości.

Pierwszym użytkownikiem gmachu był Bank Rzeszy i tę funkcję pełnił blisko 100 lat. Kolejnym właścicielem była Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa (bank emisyjny utworzony w 1916 r przez niemieckie władze okupacyjne w generalnym gubernatorstwie warszawskim, zlikwidowany w 1924 r po reformie walutowej), Bank Polski od 1924 r., potem w czasie II wojny ponownie Reichsbank, po wojnie Bank Polski, a od 1952 r Narodowy Bank Polski.W 2003 r gmach został przekazany UMK i otrzymał nazwę Collegium Maximum. Pełni funkcje reprezentacyjne i od 2005 r jest siedzibą Muzeum Uniwersyteckiego.

Pl. Rapackiego 2

W Toruniu Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze istnieje od 1951 r. Ważna dla toruńskiej turystyki instytucja od 1980 r ma siedzibę przy ul Piekary 41, natomiast Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego przy Pl. Rapackiego 2.

Ilustracja 4: "Toruńskie Tramwaje" wyd. Toruń 2009

Łuk Cezara

Plan budowy pasażu powstał w 1913 r, od wykupienia przez miasto nieruchomości nr 35, 37, 39 przy ul. Piekary. W marcu 1915 r zapadła decyzja o wyburzeniu oficyny posesji Piekary 37 i wykonaniu przeprucia w parterze. Prace budowlane wykonał Konrad Schwartz i już w lipcu 1915 r pasaż był gotowy.

Autorem projektu był **Carl Cezar** (ur. 1874 r), niemiecki architekt i od jego nazwiska pasaż nosi nazwę Łuk Cezara.

Po odzyskaniu niepodległości (w 1920 r) władze miasta myślały o połączeniu ul. Chopina z Rynkiem Staromiejskim przez pasaż i ul. Różaną. Koncepcję modernizacji pasażu rozważał architekt Kazimierz Ulatowski.

ul. Piekary 39.

Nieruchomość od 1847 r stanowiła własność Ernsta Lambecka, który w swojej oficynie drukarskiej wydał w 1856 r po raz pierwszy na ziemiach polskich „Pana Tadeusza” A. Mickiewicza, a w 1873 r „De revolutionibus...” M. Kopernika.

ul. Piekary 37

Właścicielem tej kamienicy w XIX w. był piekarz Sztuczka

ul. Piekary 35

Od XIX w. posesja należała do rodziny Wunschów, która od strony Fosi Staromiejskiej wybudowała w 1891 r. kamienicę w stylu neorenesansowym.

W latach 20. XX w., planując zagospodarowanie terenu po zachodniej stronie pasażu, rada miejska zdecydowała o wyburzeniu domów w związku z budową nowego przejazdu w Łuku.

Prace związane z poszerzeniem Łuku powierzono arch. Ignacemu Tłóczkowi i był on wykonawcą pomysłu K. Ulatowskiego. Prace konstrukcyjne przy pasażu prowadził inż. Jan Broda. Pierwszy tramwaj przejechał 24.09.1936 i kierował nim Feliks Majchrzak ten sam, który po raz ostatni tą trasą poprowadził tramwaj 22.04.1970 r.

Pl. Rapackiego 4

Dla tego miejsca w 1938 r. I. Tłóczek zaprojektował gmach dla Komunalnej Kasy Oszczędnościowej, który w stanie surowym został oddany do użytku w 1939 r. Budowę kontynuowali Niemcy. Oni też planowali w 1943 r. wzniesienie w tej części placu pomnika M. Kopernika.

Po II wojnie w 1959 r. przeniesiono tu zbiory archiwalne z Ratusza Staromiejskiego. W tym miejscu są gromadzone akta wytwarzane do końca XVIII w., a przy ul. Idzikowskiego archiwalia od XIX w. Archiwum toruńskie należy do najstarszych w kraju.

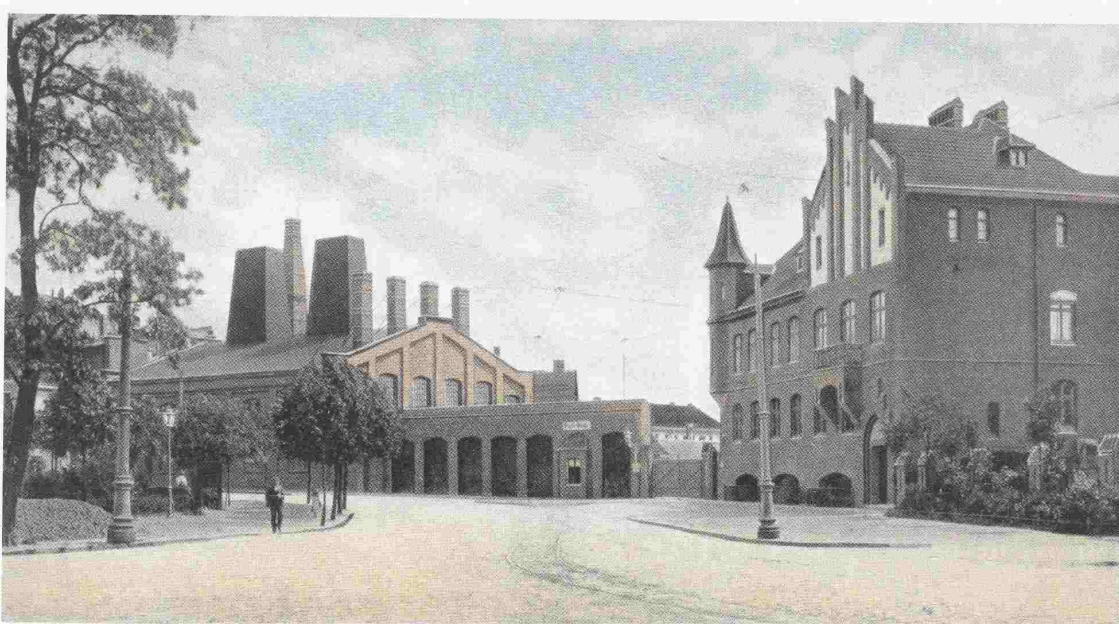
Pl. Rapackiego 9

Dawna restauracja „Pod Dzwonem”. W 1934 r. Franciszek Kadukowski założył bar „U Kaduka”.

Pl. Rapackiego 12

Przy południowej części placu w XIX w powstały publiczne służby komunalne. Pierwszym zakładem była założona w 1859 r gazownia miejska.

41. Tor tramwajowy przy budynku EGT (Elektrownia, Gazownia, Tramwaje), Plac Bankowy nr 12 , w głębi budynek gazowni - rok 1904.

Ilustracja 6: "Toruńskie Tramwaje" wyd. Toruń 2009

Rozbudowa urządzeń gazowniczych przypadła na lata 1897-1903 i najważniejszym odbiorcą gazu był garnizon niemiecki.

W 1938 r rozpoczęto budowę nowego gmachu gazowni przy Szosie Lubickiej. Inwestycję zakończyli Niemcy w 1942 r., a zabudowania przy Pl. Rapackiego rozebrali.

Przez Pl. Rapackiego poprowadzona była w końcu XIX w linia tramwajowa. Trasa prowadziła z Bydgoskiego Przedmieścia przez Pl. Bankowy, ul. Kopernika, Ducha Św, dalej Rynek Staromiejski, ul. Szeroka aż do Dworca Miasto. Natomiast od 1936 r trasa prowadziła pod łukiem Cezara, aż do 1970 r, gdy Toruń zaczął przygotowania do 500 lecia urodzin M. Kopernika.

Opracowała:

Ewa Bajraszewska

Źródła:

- "Toruńskie Tramwaje" wyd. Toruń 2009

- Internet